

Restaurering av Rusasetvatnet

HISTORIKK

Arealdisponering av Rusasetområdet har vært under lupen i flere tiår. Naturvern og landbruk har vært de dominerende tema i planprosessene opp gjennom årene.

Vatnet var kommunens drikkevannskilde til 1981, da vi tok i bruk Barsetvannet i Bjugn til dette formål. Rusasetvatnet som drikkevannskilde var en utfordring. Vatnet, med en gjennomsnittsdybde på mellom 1 og 2 meter, hadde ikke noe sprangsjikt. Dette innebar at vi måtte legge inntaksledningen der det var stor biologisk aktivitet, med de konsekvenser det hadde både for renseanlegget vårt og ledningssystemet. Det var flere av våre abonnenter som nektet for at de drakk dette vannet, de hevdet dem å det. Vannet hadde med andre ord et høyt kimtall. Bakteriologisk greide vi stort sett å holde vannkvaliteten innenfor helseforskriftenes krav.

Når vatnet ble faset ut som drikkevannskilde, begynte det å skje ting. Gjennom flere inngrep over tid ble vatnet tappet ned. Kommunen på sin side begynte å arbeide med en reguleringsplan for området rundt årtusenskiftet. Denne planprosessen utviklet en god dialog med grunneierne. Dessuten var Fylkesmannen, NVE og Jordforsk sentrale samarbeidspartnere. Arbeidet resulterte i et forslag til reguleringsplan som ble godkjent av kommunestyret 06.10.2005. Det er denne planen som gjelder for området i dag.

Med bakgrunn i reguleringsplanen utarbeidet Bioforsk en plan for restaurering av vatnet i 2006. Den er grunnlaget for arbeidet med Rusasetvatnet.

Med grunnlag i den tekniske planen startet kommunen arbeidet med finansiering, basert på en kostnadsramme på kr. 8.750.000 (2008-kroner). Det ble avholdt møter med fylkesmannen, fylkeskommunen, miljøverndepartementet, landbruksdepartementet og NVE. Denne prosessen gikk fram til 2009, og ble vel i praksis avsluttet med at landbruksdepartementet i oktober dette år ga beskjed om at departementet ikke disponerte midler til å kunne gi tilskudd til Rusasetprosjektet.

Kommunen hadde gjennom denne prosessen fått 0,5 mill kr i tilskudd fra NVE, utbetalt i 2007. NVE ga tilsagn om et ytterligere tilskudd på 0,5 mill kr under visse forutsetninger. Miljøverndepartementet ga 1 mill kr i tilskudd, utbetalt i 2009 gjennom fylkesmannen.

Arbeidet med Rusasetområdet ble i hovedsak administrert av landbrukskontoret. Det var også landbrukskontoret som hadde kontakten med grunneierne og rådgivere/konsulenter. Finansieringsarbeidet ble administrert av politisk ledelse.

Ørland Kultursenter (heretter foretaket) fikk ansvaret for dette prosjektet i 2011. Dette skjedde ved brev fra rådmannen datert 05.07.2011. Finansieringsbasen var på dette tidspunkt de tilskuddene som redegjort for ovenfor.

På høsten samme år var undertegnede i kommunestyret og orienterte om hvordan foretaket ville gripe fatt i prosjektet. Budskapet i orienteringen var oppfinansiering av prosjektet og viktigheten av å tilføre prosjektet enda et perspektiv, nemlig å spore og formidle områdets rike historie.

Restaurering av Rusasetvatnet

Den 30.11.2011 opprettet styret i selskapet en arbeidsgruppe som skulle forestå forberedende arbeider og i første fase følge opp prosjektet naturfaglig. På dette tidspunktet la foretaket til grunn at de tekniske anleggsarbeidene skulle ivaretas av basisorganisasjonen i kommunen.

I regi av arbeidsgruppen ble det i 2012 foretatt noe skogrydding og det ble hentet inn en gravemaskin som gravde en rekke groper, særlig langs det nye løpet til Reitbekken.

Sommeren 2012 gjennomførte foretaket en arbeidsprosess for å få Rusasetprosjektet med i Direktoratet for Naturforvaltning sitt program for restaurering av våtmark i Norge. Dette programmet får statlig finansiering. I dette arbeidet hadde vi tett kontakt med Fylkesmannens miljøvernnavdeling. Dessverre nådde vi ikke fram. Hovedargumentet til direktoratet var at Rusasetvatnet ikke var vernet.

I årene 2012 – 2015 oppfinansierte Ørland kommune prosjektet gjennom budsjettvedtak. I 2014 mente foretaket at anleggsarbeidene kunne settes i gang. Vi forela dette for anleggsavdelingen i kommunen. Vi fikk beskjed om at man ikke hadde kapasitet til å ta ansvaret for dette prosjektet. Avdelingen ville delta, men ikke ha hovedansvaret. Foretaket ble bedt om å ta dette ansvaret. Dette ble forelagt styret. Styret opprettet derfor gjeldende prosjektorganisasjon.

Anleggsarbeidet i 2014 startet med opparbeidelse av anleggsvei til området. Dermed ble også siste del av tilskuddet fra NVE utbetalt til kommunen.

I juni 2014 sendte foretaket inn dokumentasjon til NVE som grunnlag for klassifisering av demningen mot vest. Demningen kommer inn under damsikkerhetsforskriften. NVE vedtok å sette dammen i konsekvensklasse 0. Dette innebærer at det er kommunen selv som kan sette sikkerhetskrav i tilknytning til bygging og drift av demningen.

Som grunnlag for å definere sikkerhetskravene til demningen skal vi gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse. Dette arbeidet starter vi med over nyttår.

Restaurering av Rusasetvatnet

PROSJEKTETS KOSTNADSRAMME OG FINANSIERING

Styringsgruppen har vedtatt følgende budsjett for utbyggingen:

Prosjektering	2.000.000
Gjennomføring delprosjekt 1	1.500.000
Gjennomføring delprosjekt 2	8.000.000
Byggeledelse/administrasjon	1.000.000
Reserve	1.000.000
Totale kostnader	13.500.000

Kostnadene finansieres slik:

Deltaker	Beløp	Tilgjengelighet
Miljøverndepartementet	1.000.000	Utbetalt. Står på fond
NVE	500.000	Utbetalt. Står på fond
NVE	500.000	Utbetalt i 2014. Står på fond
Ørland kommune	2.000.000	Vedtatt i budsjettet for 2012
Ørland kommune	3.000.000	Vedtatt i budsjettet for 2013
Ørland kommune	3.000.000	Vedtatt i budsjettet for 2014
Ørland kommune	3.500.000	Vedtatt i budsjettet for 2015
Alle deltakere	13.500.000	

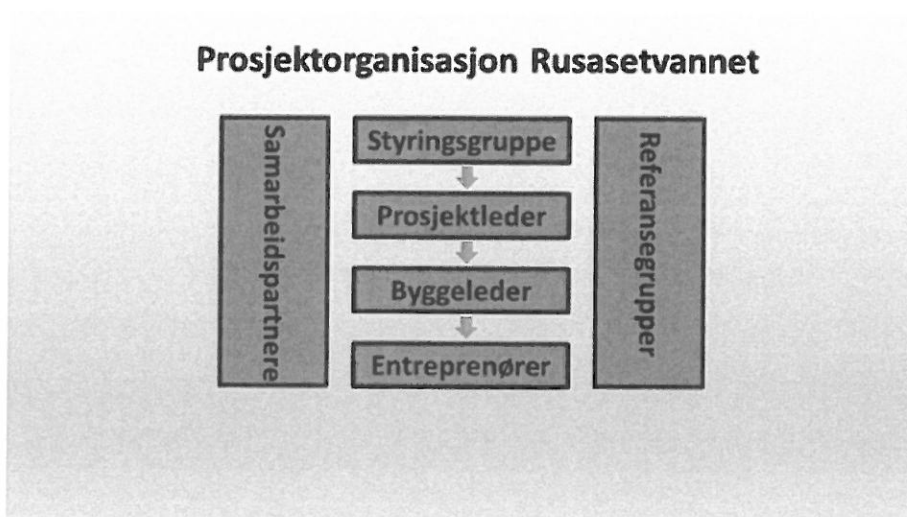
Pr. månedsskifte nov./des. 2015 har det påløpt ca 6,5 mill kr i kostnader. Ca halvparten av anleggsarbeidene er unnagjort. Pengebruken er derfor normal.

Vi har som mål å ferdigstille prosjektet i løpet av 2016. Dette betinger at vi får normale værforhold.

Restaurering av Rusasetvatnet

ORGANISERING AV PROSJEKTET/RAPPORTERINGSRUTINER

Som nevnt over fikk Ørland Kultursenter ansvaret for Rusasetprosjektet gjennom rådmannens brev datert 05.07.2011. Prosjektorganisasjonen, som vist nedenfor, ble vedtatt av styret 04.04.2014.

Styringsgruppens sammensetning:

• Jarle O Krangsås, leder	Ørland Kultursenter
• Jon Foss	Ørland kommune
• Ingrid Bjørklund	Ørland Kultursenter
• Daniel Johansen	Ørland Kultursenter
• Odd Morten Reitan	Grunneierrepresentant
• Inger Sofie Murvold Knudsen	Grunneierrepresentant
• Knut Ring	Ørland kommune

Styringsgruppen rapporterer til styret. I tillegg rapporterer styringsgruppen til formannskapet. Alle møteprotokoller sendes formannskapets medlemmer samt rådmann. Status for prosjektet rapporteres for øvrig gjennom kommunens tertial- og årsrapporteringssystem.

ANLEGGSFORHOLDENE I OMRÅDET

Rusasetvatnet er et meget krevende anleggsområde. Før arbeidet ble oppstartet gjennomførte vi en grundig vurdering av grunnens beskaffenhet og stabilitet gjennom en

Restaurering av Rusasetvatnet

geoteknisk analyse. Denne er lagt til grunn for hvordan vi har disponert anleggsmaskiner i området, hvor vi har disponert dem og for hvilke valg vi har gjort for å utvikle metoder for anleggsdrift. Overflatevann, bløt og dyp myr, bløt leire, finsilt, kvikkleire, grunnbrudd og mangel på bæreevne er stikkord for problematikken anleggsteknisk.

Været har vært langt over normalen ugunstig i hele perioden vi har arbeidet med anlegget. Dette har medført mange og lange avbrudd.

Ingen ting av det nevnte var uventet. Dog hadde vi håpet på et noe bedre vær.

Vi har lyktes med anleggsdriften i området ved å bygge opp realkompetanse på stedet fortløpende etter hvert som problemene dukket opp. Metodeutprøving har vært en del av den daglige drift. De praktiske erfaringene med de enkelte massetyper og metodeutprøvingen har resultert i produksjon som er helt tilfredsstillende.

Vi har pr dato gravd ut og flyttet ca 35000 m³ masse. I tillegg har vi lagt mye av grunnlaget for demningen mot vest. Vi har gjennomført etappe 1 etter planen (grøftarbeidene) og vi har bygd opp noen øyer i norddelen av bassenget.

KJØP AV TJENESTER – OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

I sin gjennomgang av prosjektet hevder kontrollutvalget at det har skjedd brudd på loven om offentlige anskaffelser. I saksopplysningene til kontrollutvalget opplyses det:

«Pr. 1. juli 2015 er de påløpte kostnader for prosjektet 5.276.000,- kr. Kostnad på 1.100.000,- kr er utbetalt i forbindelse med anbudsrunder. Dette innebærer at det er gjennomført direkte anskaffelser for 4.150.000,- kr. Prosjektet er i seg selv spesielt, men sannsynligheten for at det er foretatt direkte anskaffelser hvor lov om offentlige anskaffelser er brutt er stor.»

I tabellen nedenfor har vi redegjort for prosjektkostnadene pr 1. juli 2015, **kr 5.276.950:**

kr 1.017.467 Lønn prosjektledelse	Dette gjelder lønnsutbetalinger 2013 – 2015 til prosjektleder, byggeleder, kommunens anleggsansvarlig, kommunens oppmålingsingeniør og bistand fra landbrukskontoret. Anbudskonkurranse ikke relevant.
kr 138.520 Andre adm. kostn.	Dette gjelder kostnader i 2014 -2015 til dronefilming, timelaps, utarbeidelse av markedsføringsbrosjyre, advokattjenester, overnatting og diett eksterne konsulenter og bevertning møter. Dette gjelder små ytelser fra flere som har gått over tid som vi har kjøpt direkte. Den største ytelsen gjelder dronefilming og timelaps. Her søkte vi anbydere lokalt, fant kun et firma, fikk tilbud og inngikk kontrakt med dette.
Kr 281.560 Bioforsk	Den tekniske planen for Rusasetvannet ble utarbeid av Bioforsk. Under gjennomføringen av planen er det selvsagt nødvendig å ha noe ytelser fra fagfolkene som utarbeidet planen. Anbudskonkurranse ikke relevant.

Restaurering av Rusasetvatnet

Kr 1.403.844 Multiconsult	<p>Grunnlagsdokumentene for prosjektet som er utarbeidet av Bioforsk peker på at det kan være fare for at enkelte steder kan påtreffes kvikkleire i anleggsområdet. Dette måtte selvsagt kartlegges nærmere før fysiske arbeider kunne starte.</p> <p>De to eneste firmaene med slik kompetanse i vår region, Multiconsult AS og Rambøll Norge AS, ble kontaktet pr telefon for å høre om de hadde mulighet for å gi pristilbud på nødvendige geotekniske undersøkelser. Tilbakemeldingen fra begge firmaene var at de ikke ville gi pris da de ikke hadde kapasitet til å utføre oppdraget.</p> <p>Etter få dager meldte Multiconsult AS at de allikevel kunne gi pris da de hadde fått en avbestilling på et av sine oppdrag. Pristilbud på kr 469.250 ble mottatt. Siden dette lå under anskaffelsesgrensen på kr 500.000 for arbeider som må lyses ut på Doffinbasen, samt at den eneste andre aktøren for slike arbeider ikke kunne gi pris, ble arbeidet satt i bestilling.</p> <p>Det ble så underveis i dette arbeidet avdekket et større behov for undersøkelser enn først antatt, dette som en følge av de geotekniske forholdene i området.</p> <p>Det ble ikke ført noen anskaffelsesprotokoll for denne anskaffelsen. Hensikten med anskaffelsesforskriften er jo å gjennomføre en konkurranse for å nå forskriftens mål om god forretningskikk, likebehandling, rettferdighet og effektivitet i prosessen for alle parter. I denne anbudsprosessen hadde en anskaffelsesprotokoll neppe ført til større måloppnåelse på de faktorer forskriften er laget for å ivareta. Vi mener derfor vi ikke har gjort en feil som har ført til belastning for noen. Når dette er sagt så beklager vi selvsagt at vi ikke førte anskaffelsesprotokoll for anskaffelsen.</p>
Kr 31.275 Hvitsand Entreprenør AS	<p>Før vi utarbeidet anbudsdokumentene for grøftearbeidene i området, gjennomførte vi en prøvegrøfting hvor vi gravde en forholdsvis grunn grøft på skrå gjennom hele det tidligere vannområdet. En entreprenør med solid erfaring fra graving i vanskelig terreng ble valgt. Dette var det første grepet vi gjorde på metodeutprøving for anleggsdrift i området.</p> <p>Anbudskonkurranse ikke relevant.</p>
Kr 308.013 Thor Gjul AS	<p>Kostnadene gjelder bygging av anleggsvei inn til Rusasetvatnet. Anbudet lyst ut på Doffinbasen. Anbudskonkurranse gjennomført.</p> <p>Anskaffelsesprotokoll ført.</p>
Kr 89.980 T. Aune AS	<p>Arbeidet gjelder sprengningsarbeider i Stamselva. Arbeidene utført som tilleggsarbeid til grøfteentreprisen, men fakturert direkte til T. Aune AS</p>
Kr 35.028 Anleggsskilt	<p>Kostnadene gjelder innkjøp av skiltmateriell, merkebånd ol. Kjøpt direkte fra lokal leverandør.</p>

Restaurering av Rusasetvatnet

Kr 113.710 Arbeidskraft til skogrydding	Skogryddingen i området har foregått over tid og flere aktører har hatt oppdrag. Metoden for anskaffelse av arbeidskraft har vært å søke i nærmiljøet hver gang vi har hatt behov.
1.303.304 Roger Hvitsand AS	Arbeidet gjelder drenering av det tidligere vannområdet (etappe 1 teknisk plan). Arbeidet er lyst ut på Doffinbasen. Anbudskonkurranse gjennomført. Anskaffelsesprotokoll ført.
Kr 554.249 Roger Hvitsand AS A Dahl B NorsetAS	Første halvår 2015 gjennomførte vi et omfattende metodeutviklingsarbeid i anleggsområdet. Teknisk definerte vi arbeidet som tilleggsarbeid til dreneringsentreprisen, dvs vi brukte konkurranseprisene i denne entreprisen på de maskinene vi engasjerte. I tillegg leide Kultursenteret 2 beltedumpere fra Akershus Maskin AS. Akershus Maskin AS var det eneste firmaet vi fant i Norge som hadde beltegående dumpere som kunne egne seg til vårt formål. Gjennom dette arbeidet bygde vi opp mye av demningen mot vest og vi utviklet metoder for å klare og frakte masser over avstander i bassengområdet. Anbudskonkurranse ikke relevant.
Kr. 5.276.950	Vi mener vi har greid å oppfylle målsettingene og reglene i forskriften om offentlige anskaffelser. Kravet om konkurranse er oppfylt så langt det har vært praktisk mulig. Vi erkjenner imidlertid at protokollkravet ikke ble oppfylt når det gjelder entreprisen om geoteknisk bistand.

PROSJEKTETS BETYDNING FOR FRAMTIDENS ØRLAND

Ørland vil oppleve en storstilt vekst de neste fem til ti årene. Rusaset- og Austråttområdet ligger midt i et belte av boligområder hvor nær sagt all vekst i kommunen vil foregå i denne perioden. Tettstedene Brekstad, Skankegrenda, Opphaug, Røstadhaugan og Ottersbo grenser alle mot dette området.

Austrått og Rusaset er allerede de viktigste friluftsområdene i kommunen og ligger utenfor støysonene. Med en betydelig økning i folketall er det avgjørende å tilrettelegge mer areal til friluftslivsformål. Rusasetvatnet vil, sammen med Austrått, bli rekreasjons- og opplevelsesområder med stor kapasitet og mange tilbud som enda ikke finnes i kommunen.

En overordnet målsetting for tilretteleggingen av landskapet er å etablere store arealer utformet for barn og unge både for naturlek og friluftundervisning. Fullføringen av dette prosjektet etter de planer som er vedtatt er avgjørende for å forøke Ørlands status som et attraktivt sted å bosette seg for nye tilflyttere. I tillegg til dette vil tiltaket gjøre de tilgrensende tettstedene enda mer attraktive for den nåværende befolkningen. Prosjektet er slik sett svært viktig for Ørlands fremtid.

Ørland Kultursenter, Desember 2015

Jarle O Krangsås, prosjektleder Restaurering Rusasetvatnet